

The Effects of Education Given To 5-6 Years Children on Social Skills and Problem Behaviors

Arzu Akcan (Corresponding author)
Faculty of Nursing, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey
E-mail: aarzu@akdeniz.edu.tr

Sureyya Sarvan
Faculty of Nursing, Akdeniz University, 07058, Antalya, Turkey

Abstract

This study was conducted to determine the effect of education given to kindergarten students on social skills and problem behaviors. This quasi-experimental study with a pretest-posttest was carried out 30 kindergarten students. Data were collected by demographic information form and preschool and Kindergarten Behaviors Scales. A nursing leading training program was implemented to the children for 8 weeks. It was used t test and wilcoxon test to analyze data. In the results of the study, it weren't found statistical meaningful difference between pretest-posttest Social Skill Scale and Problem Behaviour Scale means according to the teachers' evaluation and and parents' evaluation ($p>0.05$). However, when we compared with parent's and teacher's evaluation ($n=16$), score means of Problem Behaviour Scale according to parents were more meaningful and higher than those according to teachers ($p<0.05$). As a result, it can be suggested longer monitoring, increasing time of education program, training parents parallel with their children and studying with wider sampling to improve effectiveness of the program.

Keywords: Preschool, child, social skill, problem behavior, education.

5-6 Yaş Çocuklara Verilen Eğitimin Sosyal Beceriler ve Problem Davranışlar Üzerine Etkisi

Özet

Bu çalışma anasınıfı öğrencilerine verilen eğitimin sosyal beceriler ve problem davranışlar üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Ön test ve son test yarı deneysel tasarımlı bu çalışma 30 anasınıfı çocuğu ile gerçekleştirildi. Veriler demografik bilgi formu ve Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği ile toplandı. Çocuklara sekiz haftalık eğitim programı uygulandı. Verilerin değerlendirilmesinde bağımlı gruplarda t testi ve wilcoxon işaretli sıralar testi kullanıldı. Çalışmanın sonucunda öğretmen değerlendirmesine ($n=30$) göre ve anne-baba değerlendirmesine ($n=16$) göre çocukların ön test-son test sosyal beceri ölçeği puan ortalamaları ve problem davranış ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0.05$). Ancak anne-baba değerlendirmesi ve öğretmen değerlendirmesi karşılaştırıldığında çocukların ($n=16$) eğitim öncesinde ve sonrasında anne-baba değerlendirmesine göre problem davranış puan ortalamaları öğretmen değerlendirmesinden anlamlı olarak yüksek bulundu ($p<0.05$). Sonuç olarak programın etkililiğinin değerlendirilmesi için daha uzun süreli izlemlerin yapılması, eğitim programının süresinin artırılması, çocukların eğitimiyle eş zamanlı anne-babaların eğitilmesi ve daha geniş örneklemlerle çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, çocuk, sosyal beceri, problem davranış, eğitim.

1.Giriş

Davranım bozukluklarının, çocuklukta başlayan türü tanımlanırken en az bir belirti özelliğini 10 yaşından önce göstermesi gerektiği belirtilmektedir. Davranım bozuklukları çocuklarda sık görülen ciddi bir bozukluktur. Bu çocukların temel özellikleri toplumsal ve ahlaki olarak uyum sağlamları gereken davranışlara, sürekli bir biçimde aykırı davranışlardır. Yalan, hırsızlık, kavga dövüş, kurallara uymama gibi her türlü uygunsuz davranış gözlemlenebilir (Işık Taner, 2011; Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014). Ancak sadece davranışın uygunsuzluğu değil, sıklığı, şiddeti, kararlılığı da tanıda önemlidir (Breitenstein, Hill & Gross, 2009). Sosyal ve duygusal gelişimleri yeterince desteklenemeyen çocukların problem davranışları ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi dönem boyunca davranış sorunlarına sahip olduğu bilinen çocukların, yaklaşık %50'sinin zaman içerisinde bu sorunları devam eder, ergenliğe ve hatta yetişkinliğe kadar uzanabilir (Gimpel & Holland, 2003). Problem davranışların önlenmesi, zor çözümlenen, yüksek maliyetli kronik sorunların oluşmasını engelleyeceği için önemlidir. Okul öncesi yıllar davranış sorunlarına girişimde bulunmak için en uygun zamandır. Bu yaş grubunda kazandırılan olumlu davranışların daha sonraki yıllarda görülebilecek sorunları önleyeceği öngörülmektedir. Erken müdahale ile daha karmaşık müdahalelere olan gereksinim ciddi bir şekilde azalacaktır (Erkan, 2010; Gimpel & Holland, 2003). Çocukların iletişim becerilerinin ve sosyal problem çözme becerilerinin gelişmesinin davranış sorunlarında azalmaya yol açtığı görülmektedir (Dereli İman 2013; Sönmez & Diken, 2010). Geleceğin yetişkinleri olan çocukların sağlığı ve güvenliği bugün verilen kararlara ve uygulamalara bağlıdır (Allender, Rector & Warner, 2010). Günümüzde sadece riskli olanlar değil tüm çocukların mental sağlığı ve sosyal gereksinimleriyle ilgilenilmektedir (Groves & Kub, 2009). Yurtdışında sorunlu davranışları önlemek ve sosyal becerileri geliştirmek amacıyla birçok uygulama denenmekte hatta bazıları ulusal düzeyde uygulanmaktadır (Alba, Justicia-Arráez, Pichardo & Justicia-Justicia, 2013; Ise, Kierfeld & Döpfner, 2015; Snell Voorhees, Walker, Berlin, Jamison, Stanton-Chapman, Snell et al., 2014; Stanton-Chapman, Walker & Jamison, 2014; Ştefan & Miclea, 2013; Ştefan & Miclea, 2014). Ülkemizde ise bu amaçla uygulanan ulusal bir program olmamakla birlikte yerel çalışmalar göze çarpmaktadır (Akcan & Ergün, 2013; Alisinanoğlu, Özbey & Kesicioğlu, 2012; Dereli İman, 2014; Kahraman & Akgün, 2008; Koçyiğit & Kayılı, 2008; Neslitürk & Deniz, 2014). Çocuk ve aileler için birinci basamak sağlık hizmetlerinde, önemli bir kaynak ve rehber olan hemşireler tarafından da bu önleme programlarının uygulanması mümkündür. Hemşireler okul ortamında davranış problemi olan çocuklarla karşılaşabilirler. Bu davranışları tanımlamada ve değerlendirmede önemli rolleri vardır. Çocukların olumlu davranışlarını geliştirebilirler, problemlerin erken tanı ve tedavisini sağlayabilirler (Akcan & Ergün, 2017; National Association School of Nursing, 2013).

Bu çalışma, anasınıfı öğrencilerine verilen eğitimin sosyal beceriler ve problem davranışlar üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapıldı. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar arandı:

1. Çocukların eğitim sonrasında eğitim öncesine göre sosyal beceri puanlarında artış var mı?
2. Çocukların eğitim sonrasında eğitim öncesine göre problem davranış puanlarında düşüş var mı?
3. Çocukların eğitim öncesi ve sonrasında sosyal beceri puanları bakımından öğretmen ve anne-baba değerlendirmesi arasında fark var mı?
4. Çocukların eğitim öncesi ve sonrasında problem davranış puanları bakımından öğretmen ve anne-baba değerlendirmesi arasında fark var mı?

2.Yöntem

2.1 Araştırmanın Tipi

Bu çalışma anasınıfı öğrencilerine verilen eğitimin sosyal beceriler ve problem davranışlar üzerine etkisini belirlemek amacıyla ön test ve son test yarı deneysel olarak yapılmıştır.

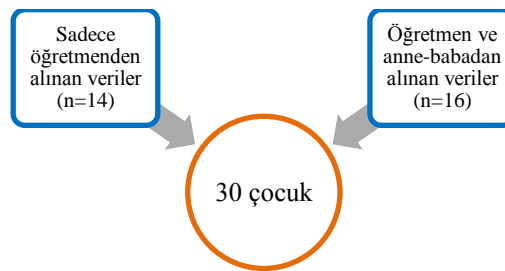
2.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Antalya'da bir ilkokulun anasınıflarında gerçekleştirilen çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş, okuldan anasınıflarına kayıtlı tüm çocuklar (n=41) araştırmaya alınmıştır. Araştırmanın sonunda okuldan erken ayrılma nedeniyle çocuk sayısı 30'a düşmüştür. Ancak veri toplama formlarında öğretmenler tüm çocuklar için dönüş yaparken, anne-babanın eksiksiz dönüşleri 16 çocuk için gerçekleşmiştir (Şekil 1).

2.3 Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri demografik bilgi formu ve "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" (Preschool and Kindergarten Behaviour Scales (PKBS-2) ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan

demografik bilgi formu çocuğun yaşını (ayını), doğum yerini, cinsiyetini, kardeş sayısını, anne ve babanın öğrenim durumunu, anne ve babanın mesleğini, aylık gelir algısını ve anne-babanın birlikte yaşama durumunu öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Orjinali 1994 yılında Merrill tarafından geliştirilen ve 2003 yılında tekrar gözden geçirilen Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği ise 3-6 yaş çocukların sosyal beceri ve problem davranışlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Alisinanoğlu ve Özbey (2009) tarafından Türkçe'ye adapte edilen ölçek, Sosyal Beceri Ölçeği (23 madde-sosyal işbirliği becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri, sosyal etkileşim becerileri alt boyutlarından oluşan) ve Problem Davranış Ölçeği (27 madde-dışa yönelim, içe yönelim, antisosyal, ben merkezci alt boyutlarından oluşan) olmak üzere iki bağımsız ölçekten oluşmaktadır. Türkçe ölçeğin Sosoyal Beceri Ölçeği ve Problem Davranış Ölçeği için Cronbach Alpha değeri sırasıyla 0.94 ve 0.96'dır (Alisinanoğlu & Özbey, 2009). Çalışma bahar yarısında yapılmıştır. Ölçeği hem öğretmenler, hem de anne babalar doldurmuştur. Çalışmada öğretmenler tüm çocuklar (n=30) için formu doldururken, anne babalardan ise sadece 16 çocuk için eksiksiz ölçek dönüşü gerçekleştirilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

2.4 Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için etik izin, ölçek kullanımı, Antalya İli Milli Eğitim Müdürlüğü izinleri ve anne-baba onayları alındı.

2.5 Eğitim Programının Uygulanması

Araştırmanın öntesti Mart ayında alınmış ve hemen ardından 8 haftalık eğitim programı uygulanmıştır. Her hafta bir etkinlik yapılmıştır. Eğitimde çocukların empati geliştirme, duygu kontrolü ve problem çözme becerilerine yönelik etkinlikler uygulanmıştır. Her bir etkinliğin 30 dakikayı geçmemesine dikkat edilmiş, ısınma egzersizi ile başlanmış ve interaktif yöntemler (rol oynama, grup çalışmaları, kukla gösterisi vb) kullanılarak etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Çocuklara olumlu pekiştireçler verilmiş, sözel ödüllendirme kullanılmıştır. Eğitim programının bitişinden 2 hafta sonra sonestler alınmıştır. Araştırma süreci Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Süreci

Gerekli izinlerin alınması (Ölçek kullanımı, Antalya İli Milli Eğitim Müdürlüğü izinleri ve anne-baba onayları)
Ön test
Demografik Bilgi Formu'nun anne-babalar tarafından, Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin öğretmen ve anne-babalar tarafından doldurulması
Girişim: Çocuklara 8 haftalık eğitim programının uygulanması (empati geliştirme, duygu kontrolü ve problem çözme konularına yönelik etkinlikler)
Son test (Girişimden 2 hafta sonra)
Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin öğretmen ve anne-babalar tarafından doldurulması

2.6 Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmanın bağımsız değişkeni eğitim programı, bağımlı değişkenleri ise sosyal beceri ve problem davranış puan ortalamalarıdır. Veriler değerlendirilirken kayıp olmaması adına tanımlayıcı bulgular, anne baba dönüşü olan çocukları da içeren, öğretmen dönüşü olan tüm çocuklar (n=30) üzerinden elde

edildi. Verilerin değerlendirilmesinde bağımlı gruplarda t testi ve wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

2.7 Çalışmanın Kısıtlılıkları

Çalışmanın kısıtlılıkları anne-babalardan veri dönüşünün eksik olması, anne-babalara yönelik eğitim programının uygulanamaması ve az sayıda (8 etkinlik) eğitim verilmesi olarak belirtilebilir.

3.Bulgular

Araştırma kapsamına alınan çocukların yaş ortalamaları 70.30 ± 3.05 ay olup, %70'i erkek, %30'u kızdır. Öğrencilerin %86.7'sinin şehirde doğduğu, %40'mın 3 kardeş olduğu, %46.7'sinin annesinin ilkokul mezunu olduğu, %36.7'sinin babasının lise mezunu olduğu, %73.3'ünün annesinin ev hanımı olduğu, %40'mın babasının serbest meslekle uğraştığı, %83.4'ünün aylık gelirin gidere eşit olduğu, çocukların tamamının anne babasının evli olduğu ve birlikte yaşadığı belirlendi (Tablo 2).

Tablo 2. Çocukların Tanıtıcı Özellikleri

Özellik	N	$\bar{X} \pm SS$
Yaş (ay)	30	70.30±3.05
Cinsiyet	N	%
Erkek	21	70.0
Kız	9	30.0
Doğum Yeri		
Şehir	26	86.7
İlçe	4	13.3
Kaç kardeş		
Tek çocuk	6	20.0
2	8	26.7
3	12	40.0
4 ve üstü	4	13.3
Annenin Öğrenim Durumu		
Okur yazar	1	3.3
İlkokul mezunu	14	46.7
Ortaokul-ilköğretim mezunu	4	13.3
Lise mezunu	8	26.7
Üniversite mezunu	3	10.0
Babanın Öğrenim Durumu		
İlkokul mezunu	7	23.3
Ortaokul-ilköğretim mezunu	7	23.3
Lise mezunu	11	36.7
Üniversite mezunu	5	16.7
Annenin Çalışma Durumu		
Ev hanımı	22	73.3
Çalışıyor	8	26.7
Baba mesleği		
Çalışmıyor	1	3.3
Memur	3	10.0
İşçi	9	30.0
Serbest meslek	12	40.0
Diğer	5	16.7
Aylık gelir algısı		
Gelir giderden az	4	13.3
Gelir gidere eşit	25	83.4
Gelir giderden fazla	1	3.3
Anne babanın durumu		
Evli (birlikte yaşıyorlar)	30	100.0

Çocukların öğretmen ve anne-baba değerlendirmesine göre Sosyal Beceri ve Problem Davranış ölçekleri ön test ve son test puan ortalamaları Tablo 3'te verildi. Çalışmanın sonucunda öğretmen değerlendirmesine göre çocukların (n=30) ön test-son test sosyal beceri ölçeği puan ortalamaları ve problem davranış ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0.05$). Anne-baba değerlendirmesine göre de çocukların (n=16) ön test-son test sosyal beceri ölçeği puan ortalamaları ve problem davranış ölçeği puan ortalamaları arasında benzer sonuçlar elde edildi, istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Öğretmen ve Anne Baba Değerlendirmesine Göre Sosyal Beceri ve Problem Davranış Puanları

Ölçek	Öğretmen Değerlendirmesi (n=30)		Anne Baba Değerlendirmesi (n=16)	
	Ön Test X±SS	Son Test X±SS	Ön Test X±SS	Son Test X±SS
Sosyal Beceri Ölçeği				
Sosyal İşbirliği Becerileri	42.63±3.44	42.80±2.44	38.13±4.99	37.31±5.67
İstatistik	t=-0.571 p=0.573		z=-0.486 p=0.627	
Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri	27.33±5.14	26.93±4.49	25.63±5.14	26.06±4.04
İstatistik	t=0.853 p=0.401		z=-0.221 p=0.845	
Sosyal Etkileşim Becerileri	13.03±3.72	13.37±2.97	13.56±2.80	13.94±2.46
İstatistik	t=-0.581 p=0.566		z= -1.179 p=0.238	
Toplam Puan	83.00±10.94	83.10±8.19	77.31±11.24	77.31±10.29
İstatistik	t=-0.105 p=0.917		z=-0.045 p=0.964	
Problem Davranış Ölçeği				
Dışa Yönelim	18.23±5.11	17.37±4.51	34.94±9.72	32.94±9.73
İstatistik	t=1.618 p=0.116		z=-0.959 p=0.337	
İçe Yönelim	6.50±2.90	7.20±3.31	9.44±4.23	9.50±3.27
İstatistik	t=-1.431 p=0.163		z=-0.142 p=0.887	
Antisosyal	3.43±1.07	3.43±1.01	5.88±1.86	6.00±2.31
İstatistik	t= 0.000 p=1.000		z=0.000 p=1.000	
Ben Merkezci	4.40±2.09	4.67±1.86	7.94±2.84	8.31±2.39
İstatistik	t=-0.744 p=0.463		z=-.0888 p=0.379	
Toplam Puan	32.57±7.19	32.67±7.55	58.19±14.14	56.75±13.83
İstatistik	t=-0.092 p=0.927		z=-0.654 p=0.513	

Ancak anne-baba değerlendirmesi ve öğretmen değerlendirmesi karşılaştırıldığında çocukların (n=16) eğitim öncesinde ve sonrasında sosyal işbirliği beceri puan ortalamaları dışında diğer sosyal beceri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken, anne-baba değerlendirmesine göre problem davranış puan ortalamaları öğretmen değerlendirmesinden anlamlı olarak yüksek bulundu ($p<0.05$) (Tablo 4).

4. Tartışma

Çocukların Sosyal Beceri ve Problem Davranış ölçekleri ön test ve son test puan ortalamalarının hem öğretmen hem de anne-baba değerlendirmesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaması diğer çalışmalarla benzerlik göstermemektedir. Gerek ülkemizde (Akcan & Ergün, 2013; Alisinanoğlu, Özbey & Kesicioğlu, 2012; Dereli İman, 2014; Kahraman & Akgün, 2008; Koçyiğit & Kayılı, 2008; Neslitürk & Deniz, 2014;) gerekse yurt dışında (Alba, Justicia-Arráez, Pichardo & Justicia-Justicia, 2013; Ise, Kierfeld & Döpfner, 2015; Snell Voorhees, Walker, Berlin, Jamison, Stanton-Chapman, Snell et al., 2014; Stanton-Chapman, Walker & Jamison, 2014; Ştefan & Miclea, 2013; Ştefan & Miclea, 2014) yapılan çalışmaların sonuçları, girişimlerin sosyal becerileri geliştirdiği ve sorunlu davranışları azalttığı yönündedir. Ancak bu çalışma örneklerine bakıldığında daha uzun süreli programların uygulandığı, sadece çocukların değil, öğretmen ve anne-babanın da bu etkinliklerde yer

aldığı görülmektedir. Hatta bazılarında uzun süreli izlemlerin yapıldığı da göze çarpmaktadır. Çalışmamızın sonucu ise sadece çocuklara uygulanan sekiz hafta gibi kısa süreli etkinliklerle sosyal becerilerin ve problem davranışların değerlendirilmeye çalışılması olarak açıklanabilir.

Tablo 4. Öğretmen ve Anne Baba Değerlendirmesine Göre Sosyal Beceri ve Problem Davranış Puanları

Ölçek	Ön Test (n=16)		Son Test (n=16)	
	Öğretmen X±SS	Anne Baba X±SS	Öğretmen X±SS	Anne Baba X±SS
Sosyal Beceri Ölçeği				
Sosyal İşbirliği Becerileri	42.31 ±3.86	38.13±4.99	42.50 ±2.88	37.31±5.67
İstatistik	z=-2.446 p=0.014		z=-3.183 p=0.001	
Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri	27.06 ±5.35	25.63±5.14	27.13 ±4.77	26.06±4.04
İstatistik	z=-0.660 p=0.509		z=-1.109 p=0.267	
Sosyal Etkileşim Becerileri	13.19 ±4.07	13.56±2.80	12.44 ±3.27	13.94±2.46
İstatistik	z=-0.175 p=0.861		z=-1.331 p=0.183	
Toplam Puan	82.56±12.10	77.31±11.24	82.06 ±9.53	77.31±10.29
İstatistik	z=-1.138 p=0.255		z=-1.320 p=0.187	
Problem Davranış Ölçeği				
Dışa Yönelim	18.63 ±4.99	34.94±9.72	17.69±5.19	32.94±9.73
İstatistik	z=-3.411 p=0.001		z=-3.408 p=0.001	
İçe Yönelim	6.44 ±3.05	9.44±4.23	7.19±3.56	9.50±3.27
İstatistik	z=-1.963 p=0.050		z=-2.174 p=0.030	
Antisosyal	3.38 ±1.09	5.88±1.86	3.44±0.89	6.00±2.31
İstatistik	z=-3.154 p=0.002		z=-3.127 p=0.002	
Ben Merkezci	3.88 ±1.36	7.94±2.84	4.50±1.59	8.31±2.39
İstatistik	z=-3.307 p=0.001		z=-3.420 p=0.001	
Toplam Puan	32.31 ±7.89	58.19±14.14	32.81 ±8.68	56.75±13.83
İstatistik	z=-3.516 p=0.000		z=-3.517 p=0.000	

Çalışmada anne-baba değerlendirmesi ve öğretmen değerlendirmesi karşılaştırıldığında çocukların eğitim öncesinde ve sonrasında sosyal işbirliği beceri puan ortalamaları dışında diğer sosyal beceri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yokken, anne-baba değerlendirmesine göre problem davranış puan ortalamaları öğretmen değerlendirmesinden anlamlı olarak yüksek bulunması Özbey'in (2012) tespiti ile benzerlik göstermektedir. Özbey'in bu tanımlayıcı çalışmasına göre çocukların sosyal becerilerini okul ortamına kıyasla evde daha fazla gösterdikleri, ancak çocukların ev ortamında okul ortamında olduğundan daha fazla problem davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir (Özbey, 2012). Benzer şekilde Kargı ve Erkan'ın (2004) çalışmasında da anne-babalar öğretmenlere göre daha fazla sorunlu davranış bildirmişlerdir (Kargı & Erkan, 2004). Çalışmamızın bu sonucuna çocukların okul ortamında daha fazla sosyal paylaşımlarda bulunması, bununla birlikte belli kurallar çerçevesinde bu deneyimlerin yaşanması söz konusu olabilmektedir. Ayrıca öğretmenin yaş dönemi özelliklerine göre çocuklara beklenti koyması ve yönlendirmesi de daha yüksek olasılık olarak karşımıza çıkabilmektedir. Ancak bu sonuca örneklem sayısının küçük olması ve anne-babalara girişim uygulanmaması nedeniyle eleştirel yönden de bakılabilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak bu çalışma çocuklara verilen eğitimin sosyal beceri ve problem davranışlar üzerine etkili olmadığını göstermiştir. Ayrıca öğretmenlere göre anne-babalar çocukların daha fazla problem davranış sergilediğini belirtmiştir. Bu doğrultuda, programın etkililiğinin değerlendirilmesi için eğitim programının süresinin arttırılması, daha uzun süreli izlemlerin yapılması, çocukların eğitimi ile eş

zamanlı anne-babaların eğitilmesi ve daha geniş örneklemlerle çalışmaların yapılması; çocukların davranışlarında anne-baba ve öğretmen değerlendirmeleri arasındaki farkın nedenlerini saptamaya yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akcan, A., & Ergün, A. (2013). Effects of an Aggressive Behavior Prevention Program on Kindergarten Students. *MÜSBED*, 3 (Suppl. 2): 30
- Akcan, A., & Ergün, A. (2017). Okul Öncesi Dönemde Saldırgan Davranışın Önlenmesinde Bir Girişim Programı. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*, 9(2): 177-84.
- Alba, G., Justicia-Arráez, A., Pichardo, M. C., & Justicia-Justicia, F. (2013). Aprender a Convivir: A Prevention Program for Improving Social Competence in Three- to Seven-Year-Olds. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 11(3): 883-904.
- Alisinanoğlu, F., & Özbey, S. (2009). Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1: 173-98.
- Alisinanoğlu, F., Özbey, S., & Kesicioğlu, O. S. (2012). Impact of Social Skill and Problem Behavior Training Program on Children Attending Preschool: A Survey. *Academic Research International*, 2(2): 321-30
- Allender, J. A., Rector, C., & Warner, K. D. (2010). *Community Health Nursing: Promoting and Protecting the Public's Health*. 7th ed, Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams&Wilkins.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2014). *Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*, 5.Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı'ndan, çev. Koroğlu E. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Breitenstein, S. M., Hill, C., & Gross, D. (2009). Understanding disruptive behavior problems in preschool children. *Journal of Pediatric Nursing*, 24(1), 3-12.
- Dereli İman, E. (2013). Çocuklar İçin Sosyal Problem Çözme Ölçeği'nin 6 Yaş Grubu İçin Türkiye Uyarlaması ve Okul Öncesi Davranış Problemleri ile Sosyal Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri -Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1): 479-98.
- Dereli İman, E. (2014). Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Gelişimine Etkisi: Sosyal Beceri, Psiko-sosyal Gelişim ve Sosyal Problem Çözme Becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(1): 249-68.
- Erkan, S. (2010). Ailenin temel kavramları ve aile eğitimi. İçinde: Temel ZF (ed). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılımı* (pp.3-49).2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gimpel, G. A., & Holland, M. L. (2003). Assessment of mental health issues in preschool and kindergarten children. In: Gimpel GA, Peacock GG, Holland ML (eds). *Emotional and Behavioral Problems of Young Children: Effective Interventions in the Preschool and Kindergarten Years* (pp.1-85). 1st ed. USA: The Guilford Press.
- Groves, S., & Kub, J. E. (2009). School health . In: Maurer FA, Smith CM (eds). *Community/Public Health Nursing Practice Health for Families and Populations* (pp.760-80). 4th ed. Canada: Saunders Elsevier.
- Ise, E., Kierfeld, F., & Döpfner, M. (2015). One-Year Follow-Up of Guided Self-Help for Parents of Preschool Children With Externalizing Behavior. *J Primary Prevent*, 36: 33-40.

- Işık Taner, Y. (2011). Ah Bir Büyüse “Çocuk ve Ergen Psikolojisi” En Sık Sorulan Sorular ve Yanıtları. İstanbul: Doğan Kitap.
- Kahraman, H., & Akgün, S. (2008). Empati Becerileri Eğitiminin Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Empati Becerilerine ve Sorun Davranışlarına Etkisi. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15(1): 15-23.
- Kargı, E., & Erkan, S. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorun Davranışlarının İncelenmesi (Ankara ili örneği). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27: 135-44.
- Koçyiğit, S., & Kayılı, G. (2008). Montessori Eğitimi Alan ve Almayan Anaokulu Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 20: 511-16.
- Mental Health of Students 2013. Retrieved May 26, 2015, from National Association School of Nursing - NASN website, <http://www.nasn.org/Portals/0/positions/2013psmentalhealth.pdf>.
- Neslitürk, S., & Deniz, M. E. (2014). Anne Değerler Eğitimi Programının 5 - 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 4(4): 103-16.
- Özbeç, S. (2012). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışlarının Okul ve Ev Ortamına Göre İncelenmesi. Toplum ve Sosyal Hizmet, 23(2): 21-32.
- Snell, M. E., Voorhees, M. D., Walker, V. L., Berlin, R. A., Jamison, K. R., & Stanton-Chapman, T. L. (2014). A Demonstration of the Universal Problem-Solving Approach to Address Children’s Inappropriate Behavior in Head Start Classrooms. Topics in Early Childhood Special Education, 34(1): 4-15.
- Sönmez, M., & Diken, İ. H. (2010). Problem Davranışların Azaltılmasında İşlevsel İletişim Öğretiminin Etkililiği: Betimsel ve Meta-Analiz Çalışması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 11(1): 1-16.
- Stanton-Chapman, T. L., Walker, V., & Jamison, K. R. (2014). Building Social Competence in Preschool: The Effects of a Social Skills Intervention Targeting Children Enrolled in Head Start. Journal of Early Childhood Teacher Education, 35: 185-200.
- Ştefan, C. A., & Miclea, M. (2013). Effects of a Multifocused Prevention Program on Preschool Children’s Competencies and Behavior Problems. Psychology in the Schools, 50(4): 382-402.
- Ştefan, C. A., & Miclea, M. (2014). Effectiveness of The Social-Emotional Prevention Program as a Function of Children’s Baseline Risk Status. European Early Childhood Education Research Journal, 22(1):14-44.